

СТАНОВИЩЕ

По процедура за придобиване на
образователна и научна степен
„Доктор”
Професионално направление 1.3.
Педагогика на обучението по
(Методика на обучението по изобразително изкуство)

Тема: **„ФОРМИРАНЕ НА ВИЗУАЛНА ГРАМОТНОСТ
НА СТУДЕНТИ В ПРОЦЕСА НА ОБУЧЕНИЕ
ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО”**

на Лиляна Орлинова Дворянова

от проф. д-р Бисера Вълева, СУ „Св. Кл. Охридски“

1. Представеният за становище дисертационен труд на Лиляна Дворянова е структуриран в следните части: увод, пет глави, изводи, заключение и библиография. Общият обем на текста е 248 страници, като всички приложения, следвайки изискванията на академичното писане, са извън него. Приложенията, които са 37 цветни страници с текстови бележки и фотографии, комплектовани в отделно книжно тяло и CD с допълнителни визуални материали, подкрепят основните съждения в текста и са базата, върху която се изгражда тезата на труда, развитието на научно-изследователската работа и анализите (дозателствата) на проведения от докторантката експеримент. Трудът съдържа необходимите елементи на докторска дисертация. Изводите са коректно определени. Библиографията обхваща 101 източника (41 на кирилица, 15 електронни на кирилица и 16 на латиница и 29 електронни на латиница).

2. Целите, подцелите на труда, както и конкретните задачи, отбелязани на стр. 22-23, са обосновани и интелигентно формулирани.

3. Обект и основен изследователски фокус в докторския труд на Лиляна Дворянова е визуалната грамотност, във философски и изобразителен аспект, за интерпретация на образа. Докторантката пряко обвързва стимулирането на

творческото мислене с овладяването и развитието на езика на визуалното като насоченост към по – пълно разбиране и осъзнаване на художествения образ. Както уместно е отбелязано „за да постигне смисъл в изображенията, реципиентът използва критически умения за изследване, критика и рефлексия.“ (стр. 24)

4. Много добро впечатление в докторския труд на Лиляна Дворянова прави текстът и структурата на втора глава “ПРЕГЛЕД НА НЯКОИ ТЕОРИИ ЗА ВИЗУАЛНАТА КУЛТУРА И ВИЗУАЛНАТА ГРАМОТНОСТ“. Впечатлява избраният ракурс върху представянето на визуалното и словесното чрез подбор на автори в широк диапазон - общо философски, културологичен, антропологичен, въз основа на чиито концепции се оформя общата концепцията на изследването. Това са Маршал Маклуън, Арнълд Тойнби, Валтер Бенямин, Жак Елюл, Сюзан Зонтаг и др. В този контекст проучването, изследването и анализирането на различни теоретични бази помагат на докторантката да изведе и формулира част и от изводите на труда.

Като постижение в докторския труд на Лиляна Дворянова е нужно да бъде отбелязана IV глава „ИЗВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ОТ СЕМИНАРНИ УПРАЖНЕНИЯ И ПРАКТИЧЕСКИИ ЗАДАЧИ, СВЪРЗАНИ С ПОВИШАВАНЕ НА ВИЗУАЛНАТА ГРАМОТНОСТ НА СТУДЕНТИТЕ“ и по-специално частта 5.1.2. Текущи практически задачи на стр.139. Много интересна и педагогически обоснована е апробираната авторска задача „Арт карти“. Тя детайлизира лекционния материал от дисциплината „Теория на художествения образ“ и предразполага към неговото визуално осмисляне – навременен фактор за развитието на творческото мислене на студентите. Предложената система, материализирана във визуалните приложения представя и обвързва процеса на обучението с развитието на визуалната грамотност на студентите от специалност „Изобразително изкуство“. Така се доказва пряката зависимост на теоретичните обобщения в началото на труда с конкретно предложени пластичен опит. За реализирането на тази зависимост, освен чрез проучване на специализирани литературни източници и интернет сайтове, докторантката се позовава и на собствения си творчески опит.

5. Изводите на труда са обвързани, както с персоналния артистичен интерес на Лиляна Дворянова, така и с общовалидни методически практики. Те са логично обобщение на базата на резултатите от изследването. Съществен е конкретният извод

на стр. 235, че „визуалната грамотност” е съвременно понятие, следствие от настъпващите в новата технологична епоха промени и както споменава докторантката „кардиналните промени на всички нива на обществения живот свързват това понятие с подценяване или загуба на някои от традиционните познания и умения.“ Както и, че „визуалната грамотност” в областта на висшето образование по изобразително изкуство е проблем, който може да се реши до голяма степен от преподавателите чрез създаване на лична мотивация у студентите по време на учебния процес, като се вземат предвид промените в нагласите на съвременното поколение“.

6. В труда е приложена смесена методология в контекста на изискванията за педагогически изследвания, поради интердисциплинарния си характер. Използвани са методи като: наблюдение; изследване на документация; анкети; интервюта; работа на терен; изследване на отделни случаи. При процеса на анализ на резултатите и като основа за изводите са използвани методи като контент-анализ, феноменологичен, херменевтичен, които определят подхода и значимостта на критическото изследване.

7. Приносите в дисертационния труд са обособени в края на представяното изследване. Може да бъде отделен този, който се фокусира върху „методите систематизирани и апробирани за развитието на визуалната грамотност на студентите по време на началния период от обучението им. Тези методи могат да бъдат използвани като база както за нови разработки в същата област, така и да се адаптират и прилагат в сходни такива.“ (стр. 239)

8. Чрез направените научни публикации - статии и студии в специализирани сборници - („Образованото око – да разбираме това, което виждаме. Пресечни точки между теория и практика в преподаването на изобразително изкуство“, Сборник със статии „Образователни иновации в сферата на визуалните изкуства”, изд. Симолини, 2010; „Визуална грамотност: Между художественото изображение и мисловните му интерпретации“ Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, Факултет по начална и предучилищна педагогика, София, 2012, Том 104, стр. 123) резултатите от дисертационния труд имат необходимата популяризация в средата на специалистите в областта.

Успоредно с прилаганата във висшето образование методика за развитие на визуалната грамотност, от докторантката са създадени и някои оригинални пособия и помагала по изобразително изкуство. Това са: Учебник по изобразително изкуство за 1 клас и Книга за учителя по изобразително изкуство за 1 клас, изд. Рива, София, (одобрени от Мон 2016 г.); Учебник по изобразително изкуство за 2 клас и Книга за учителя по изобразително изкуство за 2 клас, изд. Рива, София, (одобрени от Мон 2017 г.);

9. Авторефератът е добре направен и принципно отразява всички основни идеи в цялостната разработка.

Като препоръка, която може да бъде отправена към следващото развитие на труда, е стремежът да се избягне есеистичността, която присъства на места в изложението.

10. Заключение

На базата на научно-изследователските резултати в представения труд „Формиране на визуална грамотност на студентите в процеса на обучение по изобразително изкуство”, както и оценката ми относно приносите и научните публикации на докторантката, имам основание да смятам, че трудът има необходимите качества на дисертационен и да предложа на научното жури да присъди на Лиляна Орлинова Дворянова образователната и научна степен „доктор”.

проф. д-р Бисера Вълева
СУ, „Св. Климент Охридски“
ФНПП, катедра “Визуални изкуства“

01.10.2017